

Inaki Irazabalbeitia

Ospelaren itzalak luzatu ziren euskalgintzaren alorrean urtearen lehen hilabeteetan. Nafarroako erasoen maila igoz joan zen etengabe eta EAEn Juan Jose Ibarretxek deitutako hauteskundeen emaitza posibleek ikara ematen zuten. Hogeita urte batzuk atzera joateko arrisku latzean geundela zirudien.

Urtearen hondarrean iragarkizun beltz batzuk desagertu dira, baina euskalgintza ez dago kezkatik libre. Nafarroako egoera lazgarriak landa, euskalgintza susmopean dago, Madrilgo morroienean behintzat.

Nafarroan euskararen eta euskal usain duen orenen kontra Diputazioaren Jauregitik jazotzen ari den eraso etengabeari erreparatuta, inpunitateak, ondoriorik ezak, harritzen nau. Europa mendebaldeko gizartean oso nekez uler daiteke lurralde baten kultur osagaien kontra eginiko eraso ageriko eta ankerrak horren sustatzaileentzat ondoriorik ez izatea; Erreinu zaharrean, ordea, horixe gertatzen ari da. Nafarroako 'barometrotxoaren' emaitzak argigarriak dira: nafarrek UPNko gobernuak euskararekiko darman politika gaitzesten dute, baina boto-intentzian ez dute zigortzen. Harrapa ezak/n hori! Gogoeta egin beharrean gaude euskaltzaleok. Euskararen garapenaren alde dagoen nafar gizartean ez dugu lortu sentimendu hori defendituko duen edo, gutxienez, neutrala izango den alternatiba politikorik Diputazioaren Jauregira eramatea. Zer pentsatua ematen du horrek. Arrazoiak eta aitzakiak erantzak izan daitezke, baina EAEn diseinatutako estrategia politikoak Nafarroan zuzen-zuzen aplikatu izanak lohi hauek agerrarazi dituela pentsatzea oso zilegi da.

Aurrera begira zer? Pazientzia eta lana dira gako-hitzak. Pazientzia, epe ertain-luzera espero behar ditugulako emaitzak. Lana, eguneroko jardunean eta ez aldarri hutsan oinarritutako estrategia burutu behar dugulako (du-

telako nafarrek?). Bide honetan aurtengo bi gertakari aipatuko nituzke erakusgai moduan: Hizkuntz Eskubideen Behatokiaren lana eta Euskara Kultur Elkargoak bideratutako helegiteak. Honetan guztietan, dena den, nafarrek beraiek diseinatu eta erakutsi behar dute bidea, gainerako euskaldunok mandatarari huts baino ez garelarik.

Kultura sailburu berria dugu: euskaltzale ospetsua eta kudeaketan zaildutako emakumea, EHUko Irakasleriarako errektoreordetza ez baita nolana hiko zezena. Kirol zuzendariaren salbuespenaz landa, sailean Mari Karmen Garmendiaren ekipoak jarraitzen du oraindik, nahiz eta horietako batzuk Gabonetako oporretatik bueltan ez direla itzuliko txutxumutxua dabilen (2001-11-19). Ekipo bera bai, baina estilo-aldaketa nabarmena izan da. Kargu hartzearekin batera oinezko euskalgintzatik urrundu zen Mari Karmenek ez bezala, Miren Azkaratek haiekin egin ditu bere hasierako agerpenetako inportanteenetako bi: Frankfurt-eko azokara joan izana eta euskal argitaletxeen kontrako eraso mediatikoak berpiztu bezain pronto euskal argitaletxeen aldeko agerpen publiko zorrotza Euskal Editoreen Elkartearen eskutik. Lau urte ditugu Miren Azkaratearen ekarria juzgatzeko, baina lehen urratsak norabide egokian izan dira, alajaina!

Euskadi Literatura sariaren epaimahaia dela eta Koldo Izagirrek ekaitza jo du. Estiloz mingots eta edukiz samin, itua erratu du nabarmen, Gasteizen ez eta Donostian baitago. Gainera, motoristak ez du gidabaimenik.

Kontseiluak beste batzuen artean bi ekimen garrantzitsu abiatu ditu aurten: herrietako euskararen plan estrategikoak eta euskalgintzaren plan estrategikoa (EPE). Lehena urtearekin abiatu zen eta bigarrena prestaketa-lanetan da, 2002arekin hasteko.

Herrietako euskararen plan estrategikoekin, Bai Euskarari Plan Estrategikoan burututako esperientzia emanorra herri eta auzoetara eraman nahi da. 2001ean hasitakoak plan pilotuak izango dira. Gizarte-eragileen euskararen aldeko konpromisoak herri eta auzo mailan ere gauzatzeko saiatzea estrategia egokia iruditzen zait. Alabaina, badiu argilunak. Batetik, aldi berean esperientzia larregi

abiarazi dituela Kontseiluak iruditzen zait. Esperientzia pilotuak definizioz eredu bat dira, besteak beste, planteatutako ideiak eta metodologiak egokiak direnentz aztertzeko eta frogatzeko. Abian jarritako prozesuak kate baten lehenengo begiak direla susmoa daukat eta plan pilotuak burutu ondoren egokitasunari eta emaitzei buruz gogoeta egin barik herrestan etorriko direla ondorengoak. Bigarrenik, plazan dagoen nahasmendua aipatuko nuke. Kontseiluaren plan pilotuak tokian tokiko euskalgintzaren eskariz eta udalaren elkarlanaz edota dirulaguntzarekin egingen ari dira. Aldi berean, Eusko Jaurlaritzako Hizkuntza Politikako Sailburuordetza Euskararen Biziberritze Plan Nagusia udal mailan inplementatzea sustatzen ari da. EAeko alkate eta zinegotzi asko bi planen artean harrapatuta daude zeini heldu ez dakitelarik ezagutza egokiaren faltagatik. Eta, sarri, bata ala besteari heldu diote afinitate pertsonal edota politikoak arrazoitzat harturik. Edonola ere, euskararen normalizazioari mesede gutxi ekarriko dio egoera horrek.

Enpresa-munduan euskararen normalizazioan mantsozte-prozesua sumatu dugu aurten. Ekonomiaren ziklo beheranzkoak zerikusia izan dezake horretan, baina beste faktorebatzuk ere badaude: giro politiko gaiztoa eta prozesua saltzen eta prestigiatzen ez dugula asmatu, esaterako.

UEUren urtea ere izan da eta ez soilik Nafarroako kultur politika genozidaren beste biktima bat izan delako, baizik eta Eibarko Markeskhoa jauregian zabaldu duen Ikastetxe Nagusiak lehen ez zuen sendotasuna eman diolako. Ez da soilik izan azpiegitura kontua, ikuspegi- eta egitura-aldaketak ere ekarri ditu. Urrun eta eskuragaitz ikusten ziren jardun batzuk bideragarri bilakatu ditu, Hiztek graduondoko ikastaro bikaina adibidez. Unibertsitate mailako irakaskuntzan euskarazko eskaintza aberastu eta sendotzeko bideak baditu egun UEUK, euskal unibertsitateen topagune eta euskal unibertsitatearen eragile benetakoa izateko.

Egunkarian leitu ahal izan dugunez (2001-11-17), 2002ko aurrekontuetan Bizkaiko Aldundiak %30etik gora murriztuko ei ditu euskararen diruak. Aurrekontuak gau-

zatu arte berriak duen behin-behinekotasun guztiari erreparatuta ere, aspaldixe zebilen zurrumuru Bizkaiko Aldundiak aurten euskararen normalizaziorako aurreikusituzituen diruak gastatu ezinik zebilela. Euskararen normalizazioaren aldeko ekimen eta erakunde nagusien gotorgunea Gipuzkoan egoteari eta Bizkaiko egitura-ahuldadeari egozten zaio egoera. Ez da, bada, harritzekoa hainbat eta hainbat urtetan Bizkaiko Aldundiak euskararen normalizazioan basamortutze-politika landu eta gero; nekez espero liteke, euria egin ondoren perretxikoak bezala kultur ekimenak sortzea. Bizkaiko Aldundian aginpidea izan dutenek, alderdikeria eta gizarte-eragileekiko mesfidantzan funtsatutako kultur politikak dakartzan ondorio gaiztoei buruz hausnartuko balute, sikiera! Izan ere, euskalgintzaren gunea Gipuzkoarantz desleketuta egotearen arrazoietako bat Bizkaiko Aldundiaren arduradun politikoen zekenkeria izan da. Alde ederra Gipuzkoan burutu izan den kultur politikarekiko!

Dennis Tito industria berri baten aitzindaria izan da. Espazio-turismoa dirutza ikaragarriak behar dituen jardue-
ra bat finantzatzeko bide bat izan daiteke. Tristeza litzateke Nazioarteko Estazio Espaziala turista superaberatsentzako hotel bihurtuta ikustea. Hala ere, ikuspegi zientifikotik apenas interesik duen proiektu faraoniko horri errentagarritasun ekonomikoa ateratzen bazaio?

Abenduan, Stephen J. Gould paleontologo estatubatuarra etorriko da Euskal Idazleen Elkarteak antolatutako prosa zientifikoari buruzko jardunaldietara. Gaur eguneko zientzi dibulgatzaile handienetako bati entzuteko paradari ezin zaio muzin egin. ¶